



ANY III.

REUS, 1.^{er} DE MARÇ DE 1922

NUM. 51.



VISITANT EL "CENTRE DE LECTURA"

UN REUSENC IL·LUSTRE

De temps que frisavem per a conèixer Reus. Poques coses ens són tan plaents com la coneixença de les nostres ciutats catalanes d'aspectes i caires tan variats: les ciutats modernes i les migevals, les industrials i les agrícoles, les marítimes i les interiors... trenant totes al ritme de l'esclat ascensional del moment.

Confessem que Reus ens sol·licitava amb un extraordinari poder d'evocació: noms il·lustres en les arts i en altres activitats humanes, fama de ciutat treballadora i liberal...

Hi havia, a més, un motiu íntim: dels nostres Mestres, recordats amb més afecte, un és un reusenc il·lustre. Poc conegut a Catalunya i desenrotllant la seva activitat incansable lluny del terror nadiu, és amb tot un dels catalans més originalment talentosos que coneixem. Ens referim a n'En Miquel Ventura Balaña, Professor avui a l'Escola d'Estudis Superiors del Magisteri, a Madrid.

Al visitar i admirar aquest magnífic palau de la cultura reusenca que's diu CENTRE DE LECTURA i que n'Evarist Fàbregas,

un altre reusenc il·lustre, en feu gentil ofrena a la ciutat nadiua, nosaltres ens hem sorprés de que a l'espaiosa sala de llibres cedits al CENTRE per En Balaña, el nom d'aquest no hi sigui escrit amb lletres d'or, homenatge afectuós al seu gest exemplar. (1)

I com siga que En Balaña es mereix amb escreix aquest homenatge i els reusencs estan ben lluny d'ésser desagraïts a les fineses dels bons patricis, nosaltres ens atrevim a recordal-s'hi aquest deure de just agràiment, segurs de que la nostra modesta veu no caurà en el buit i que l'homenatge serà prompte una realitat.

I cap altra avinentesa com aquesta per a treure'l nom d'En Balaña de la penombra en que roman. Cal aprofitar-la, així ho creiem nosaltres, per a que, no Reus solament, sinó Catalunya sencera tingui esment de qui és i quins són els mèrits d'En Balaña, per a que aquest siga justament comptat entre els catalans més selectes que tenen posats llurs esforços al servei del més pur ideal patriòtic.

Hem dit que En Balaña és un dels catalans més originalment talentosos que co-

(1) La Directiva del CENTRE té pres l'acord de col·locar en la sala a que es refereix l'articulista, una làpida que commemori la generositat del cordial amic Michel Ventura Balaña, emperó la col·locació d'aquesta làpida s'ajorna per al dia en que, llesta la catalogació de Fons Ventura, pugui celebrar-se la inauguració oficial d'aquesta part importantíssima de la Biblioteca del CENTRE DE LECTURA.—Nota de la Redacció.

neixem. Filòleg i literat, antiquari i bibliòfil, se'ns ofereix en efecte, amb una complexitat paradoxal. D'una activitat que mai defalleix, no te altres defectes que ses pròpies qualitats. Excessivament modest i excessivament aferrat a ses íntimes conviccions, roman injustament oblidat dins la seva cel·la de pare laic, on treballa perseverant a impuls de l'amor patri.

Treure'l d'aqueixa penombra, treient a la llum sa producció científica i literària, una de les més valuoses aportacions a la cultura catalana és, tant com un deure de gratitud, un deure de patriotisme.

En Balañà—així l'anomenavem els seus alumnes catalans a l'Escola Superior del Magisteri—és un filòleg formidable. Coneixedor profund de les llengües clàssiques, li són familiars a més, una munió de llengües modernes, de les més importants i exteses a les més humils. En gallec, per exemple, te publicada una «garrida poesia». Portat de la seva dèria lingüística, nova mena d'Ali Bey, ha recorregut el Nord de l'Àfrica, tota l'Europa i l'Àfrica del Nord, on residí llarg temps, professant en una de ses més famoses Universitats. Actualment professa la càtedra d'anglès a l'esmentada Escola Superior del Magisteri, càtedra que guanyà en oposicions renyidíssimes (1), havent professat igualment algunes vegades, la càtedra d'alemany. Per les relacions i comparacions que estableix amb altres idiomes, sos alumnes s'adonen tot seguit de que tenen al davant un poliglota portentós. Afegiu, a aquest poliglòtisme, la possessió dels moderns mètodes d'investigació filològica i tindreu una idea vaga de la personalitat filològica d'En Balañà.

Fruits de sos coneixements, són una pila esfereïdora de treballs d'investigació i erudició; estudis fonètics i semàntics referents al català i altres parles, interpretacions i restitucions de manuscrits antics, còpies de vells còdexs catalans inèdits, treballs didàctics (2).....

I que un tresor semblant romanguí inèdit! Per què no trobar una manera de publicar-ho? L'Institut d'Estudis Catalans per exemple, no podria pendren'n la iniciativa? Hi hauria, es clar, el problema de l'ortografia, car els treballs d'En Balañà estan escrits tenint en compte les gràfies característiques i tradicionals usades pels nostres clàssics i les gràfies usades per raons d'etimologia. Nosaltres creiem però, que aqueix problema no seria una dificultat irreductible i que hi hauria una manera d'arribar a una solució a gust de tots.

En quant a l'obra literària d'En Balañà n'hi ha prou amb dir, per a ponderar-la, que és tan o més extensa que la filològica i és una prova més de la complexitat del talent de son autor: poesia, proses líriques, prosa humorística, teatre (comèdies, monòlegs), contes... pocs són els gèneres que no hagi conreat.

D'aqueixa obra algú tast n'ha sortit a la REVISTA DEL CENTRE DE LECTURA, signat ja amb el propi nom, ja amb les inicials, ja amb els pseudònims Pere Arnau i Angel Stela. Romanen però inèdites, la gran majoria de ses produccions. D'ésser conegudes, les literàries i les científiques, el nom d'En Balañà passaria de cop i volta a figurar entre els que van al davant dins l'actual moviment literari i filològic nostrat.

Per la glòria de Reus i de Catalunya i en homenatge al mateix Balañà, el CENTRE DE LECTURA deu recollir la idea. Que el dia de la inauguració oficial de la *Sala Balañà* sigui la fita per a la realització d'aquesta obra patriòtica.

Que se n'enteri Reus, que se n'enteri tot Catalunya, de que dins el clos de la capital de l'Estat espanyol hi ha un reusenc il·lustre que pacientment i perseverant ha bastit un monument al nostre Verb nacional bo i somniant en una Universitat catalana o un Institut Català que fos allà dalt el focus d'esplendorosa irradiació de la nostra cultura per les terres castellaness.

JESÚS SANZ

Professor de Literatura a l'Escola Normal de Mestres de Lleida.

(1) Com a nota remarcable farem constar que En Balañà és l'únic Professor que entrà per oposició a aquella Escola.

(2) La seva obra didàctica mereix consideració especial. N'hi ha prou amb dir que, entre altres coses, compren una sèrie de gramàtiques en català de les principals llengües.